# מלאכות בשבת - המוציא מרשות לרשות

פרק כא

מיפוי הנושאים בהתאם למוקדי הלמידה

## 1. מקור המצווה

במשכן הוציאו מרשות היחיד והביאו למשה רבנו (רשות הרבים) נדבות לצוך בניית המשכן.

## 2. מושגים

הערה: במסמך זה הגדרנו מושגים שאינם מוגדרים בספר 'הלכות והליכות'. בצד המושגים המוגדרים בספר ישנה הפניה לסעיף המתאים. מושגים שהוגדרו בנושאים הקודמים במסמך זה מסומנים בכוכבית.

**מושגי תוכן:**

- **אב מלאכה*, תולדה***
- **אב מלאכה/ תולדת המוציא מרשות לרשות**
- **רשויות בשבת:** רשות היחיד, רשות הרבים, כרמלית, מקום פטור- רשויות בשבת סעיפים א-ז
- **עקירה/ הנחה (סעיף י)**
- **טלטול -** העברת חפץ מרשות לרשות או בתוך אותה רשות
- **צורך שבת*-** דברים המסייעים לאדם לכבד ולענג את השבת
- ערוב- **להרחבה**

**מושגי בסיס**

- **אסור מן התורה*; דברי סופרים*; גזירת חכמים;* טפח; אמה; מחמירים**;מקלים; דבר מצווה; מפסיק; שעת הדחק; לצורך מצווה; קטן** (ראו אלפון מושגים)

## 3. גדרי ההלכה

**סעיפים א-ז**

**הגדרות הרשויות בשבת**

**איך?**

הערה: רוב ההלכות במלאכה זו עוסקות בשאלה איך עושים- איך אסור ובאיזה אופן מותר. והציר המרכזי באופן הוא המקום (רשות יחידה רבים וכד'.

**הוצאת חפץ מרשות לרשות**

**סעיף ח:**

**הדין:** אסור להוציא או להכניס מרשות אחת לשניה (רשות הרבים ליחיד / לכרמלית וכד').

**ההדגשה:** איסור הוצאה/הכנסה מרשות היחידה לרבים ולהיפך- זהו איסור תורה.

איסור הוצאה/הכנסה מרשות היחיד או הרבים לכרמלית - אסורה מגזרת חכמים

**הדין:** מותר להוציא או להכניס מכל אחת מהרשויות(יחיד , רבים, כרמלית) למקום פטור

**סעיף ט**

| מקרה | דעות | דין | טעם |
|---|---|---|---|
| *בעיר שאין בה ערוב* | | להזהר שלא לטלטל ממקום למקום חפץ אלא אם כן ההיתר הוא ברור. | כיוון שיש הרבה פרטים בהגדרת הרשויות ועלולים להיכשל. |
| *בעיר שיש בה ערוב* | קיצור שולחן ערוך | מותר לטלטל | |
| | ספרדים ועוד קהילות | מחמירים שלא לטלטל אך לא מוחים בידי המקלים | חוששים לדעה שהעירוב לא מועיל מסיבות שונות |
| | | גם המחמירים שלא לטלטל מקלים לטלטל על ידי קטן שטרם הגיע לגיל מצוות | |

**סעיף י**

**דין:** במקום שאסור לטלטל בשבת אסור אפילו לעשות חלק מהמלאכה עקירה לבד או הנחה לבד. (עקירה היא נטילת החפץ ממקום שהיה מונח בו והנחה היא הנחת החפץ במקומו החדש.

**לכן:**

**א. במקרה** שגוי מביא חפץ מרשות אחרת לביתו של ישראל, ה**דין** הוא שהיהודי לא ייקח מידיו ויניח אלא הגוי בעצמו יניח.

**הטעם-** כי אם היהודי מניח- הוא ביצע 'הנחה' האסורה בשבת.

**ב. במקרה** שרוצה לתת לגוי אוכל ויודע שהגוי יוציא אותו החוצה ה**דין** הוא שלא יכניס לידו אלא יניח לפניו שייקח ה**טעם** הוא שאז עושה עקירה.

**סעיף יא**

**דין:** לא יעמוד אדם ברשות היחיד/הרבים/הכרמלית ויירק לרשות אחרת - הרבים/יחיד/כרמלית

**טלטול חפץ במקום שאין בו ערוב**

חשוב להציג את הנושא באופן רלוונטי לתלמידים, ולהדגיש שברוב המקומות בארץ יש עירוב ולכן פרטי ההלכות הללו לא כל כך רלוונטיים, אך בחוץ לארץ אין עירוב ולכן חייבים להיות בקיאים בהלכות הללו כשטסים לביקור בחו"ל.

**סעיף יב**

**העיקרון**

עד עתה עסקנו בהעברת חפץ מרשות אחת לשניה. סעיף זה עוסק בטלטול חפץ ברשות הרבים/כרמלית עצמם. העיקרון הוא שברשות היחיד ההטלטול עצמו מותר.

**איך? כמה?**

**מקרה:** נושא חפץ על עצמו, זורק חפץ, מושיט חפץ ברשות הרבים/ בכרמלית

**דין:** אסור לטלטל חפץ לאורך ארבע אמות ברשות הרבים או בכרמלית

**דין:** מותר לטלטל חפץ יותר מארבע אמות במקום פטור.

**סעיפים: יג יד**

| מקרה | מקרה משנה | דין | טעם |
|---|---|---|---|
| *אם מטלטל חפץ כמה פעמים ובכל פעם מעבירו פחות מארבע אמות.* | טלטול החפץ הוא בדבר מצווה | אסור | גזרת חכמים שמא יעבירנו ארבע אמות בהליכה אחת. |
| | טלטול החפץ ברשות הרבים-חוששים לנזק מסוכן | מותר להעבירו בדרך הנ"ל (בכל פעם פחות מארבע אמות) לשולי רשות הרבים | |
| | טלטול החפץ בכרמלית - חוששים לנזק מסוכן | מותר לטלטלו כרגיל (יותר מארבע אמות) | כרמלית היא גזרת חכמים ואין גזרה במקום שיש בו סכנה |
| *בברי אפה"כ:*<br>*אם מעביר חפץ לחברו שעומד רחוק ממנו פחות מארבע אמות והלכה מעביר שוב לאדם אחר וכך הלאה -* | | מותר<br>(היתר זה אינו תקף אם רוצים להעביר מרשות לרשות) | כיוון שכל אחד הולך פחות מארבע אמות. |

**סעיף טו**

| מקרה | דין |
|---|---|
| *נשאית ילד ברשות הרבים או בכרמלית* | אסור |
| *נשיאת ילד שיכול ללכת בעצמו ברשות הרבים או בכרמלית* | אסור |
| *נשיאת חולה* | אסורה |

**בהערת אדמור הזקן -**נשיאת אדם קשור או מי שאיננו יכול ללכת- אסור מהתורה, נשיאת ילד שאסור ללכת - אסור מדרבנן

**סעיף טז**

במקרה שרוצים לשלוח גוי בשבת להביא שתיה או שאר צרכי שבת בכרמלית הדין הוא שמתרים לעשות זאת רק בשעת הדחק. הטעם הוא שבמקום שהאיסור הוא מדרבנן מתירים לצורך מצווה.

**בהערת אדה"ז-** ההיתר הוא לצורך גמור לשבת וה=בשעת הדחק, אך בדברים שהם דוחק קצת כגון פרות ותבשילים יתרים- אין זה נקרא דבר מצווה ולכן - אסור.

**סעיף יז':**

**טבילה במעיין/ נהר במקום שאין בו עירוב כהלכה,** צריך להזהר שלא יוציא מים מרשות לרשות ,ולכן יש להקפיד להתנגב היטב שלא ישארו עליו מים.

**סעיף יח':**

**רחיצת ידיים בנהר-** כיוון שהנהר ושפת הנהר שניהם כרמלית אין איסור להוציא את המים שעל ידיו מן הנהר לשפתו,

אך יש להיזהר שלא ילך ארבע אמות עם ידיים רטובות ולכן יש להקפיד לנגב היטב את הידיים מיד כשמוציאן מן הנהר.

**סעיפים יט- כב':**

איסור הוצאה וטלטול של חפצים ומאכלים

**סעיף יט'- הכלל:**

כל דבר שאינו מלבוש ואינו תכשיט אסור לצאת בו בשבת

**דוגמא:** שעון המונח בתוך הכיס אסור לטלטל כי הוא כמו משא

**סעיפים כ-כב:**

יוצאים מן הכלל

**סעיף כ':**

מקל הליכה של אדם שאינו יכול ללכת כלל ללא מקל- מותר לו ללכת בחוץ עם המקל

אך אם הוא יכול גם ללכת ללא מקל (בתוך ביתו הולך בלי מקל ורק בחוץ הולך עם)- אסור

**סעיף כא':**

**מקרה:** *אדם שלובש שני מלבושים אחד על השני, ואינו צריך לעצמו את המלבוש השני (אלא שמוציאו לצורך חברו וכו')*

**דין:** אם דרכו לפעמים ללבוש שני מלבושים אילו- מותר

אם לא מקובל אף פעם ללבוש שני מלבושים כאלה- אסור

**סעיף כב'**

כפפות-

**מחלוקת:** יש מתירים ויש אוסרין

## 4. יישום ההלכה

- נציג אפשרויות שונות של הוצאה. ניתן ליצור בכיתה 'רשויות' ולהדגים כל אחת מהן וכן את המושגים עקירה והנחה.
- ניתן לתל' לצייר את הרשויות ולכתוב אירועים הקשורים לנושאים שונים לפי כותרות הפרק. לדוגמא- אירוע הקשור לטלטול חפץ ברשות הרבים וכדומה.
- לנסח ולעצב תדריך יישומי לנוסע ל'בית רבינו שבבבל'770-: למה יש לשים לב כשיוצאים מהבית בשבת?

## 5. ערכים

פרוט הערך המרכזי של הלכות שבת - ראו במיפוי התכנים בהקדמה לל"ט אבות מלאכה- למעצב: ליצור לינק לקטע הממורקר בצבע ורוד. בנושא זה נדגיש את העקרון שאפילו שינוי מקום של חפצים נחשב למלאכה. כלומר מלאכת שבת היא לאו דווקא דבר שגורם לטרחה מרובה אפילו טלטול של כפתור קטן נחשב למלאכה ולכן עלינו להזהר שלא לעבור על איסור מלאכה שמרחיק את האדם מקדושת השבת, ומהתזכורת שהשבת מזכירה לנו שה' הוא היוצר וכל פעולתינו הם מכח ה'.

## ב. הצעות לפעילות

1. ראו מצגת הלכות שבת בשקפים הקשורים למלאכת קושר ומתיר-

**2.** הצעה לפעילות ביישום ההלכה

מסופר על סבתו של אדמו"ר הזקן, הרבנית רחל, שכשהייתה כלה צעירה חזרו היא והוריה, חתנה וחמיה מבית הכנסת בשבת. הם החזיקו בידם סידורים. לפתע רץ מישהו בבהלה והודיע להם שהעירוב נקרע.

**מה הבעיה שנוצרה? לאיזה איסור שבת היא קשורה? מהו הקושי שנוצר? תארו לעצמכם שהייתם נתקלים בסיטואציה דומה. האם הייתם מניחים את הדברים באמצע הרחוב?**

נבדוק בספר 'הלכות והליכות' חלק ב' בהלכות שבת, מה באמת צריך לעשות במקרה כזה. נעיין בכותרות המשנה ונראה מהי הכותרת המתאימה שבה נוכל למצוא את הדין.

להלן הכותרות:

מלאכת הוצאה; מקור המלאכה; מדיני מלאכת הוצאה (הגדרות); הוצאת חפץ מרשות לרשות; טלטול חפץ ברשות הרבים; טבילה או רחיצה; איסור הוצאה וטלטול של חפצים או מאכלים; טלטול ביום טוב איסור הוצאה בבהמה.

*

הגברים היו נבוכים ולא זכרו מהי ההלכה ומה עליהם לעשות. אביה של רחל פנה אליה ואמר, בוודאי את יודעת מהי ההלכה ואכן רחל ידעה, והסבירה לכולם מה לעשות.

מה הסבירה רחל?

**א.** צטטו מהסעיף המתאים את האיסור בשבת.

**ב.** מצאו הלכה המביאה פתרון למצב שבו יש חפץ שנמצא כבר ברשות הרבים. הביאו מהסעיף ציטוט.

<u>הערות למורה</u>: טיפים לניתוח המקרה

**נשתף את התלמידים בניתוח מקרה:**

- נפענח מהם הנתונים במקרה שלפנינו תוך שימוש במושגים מתאימים.

**לדוגמה:** המקרה עוסק במלאכת הוצאה, מדובר על חפץ שכבר נמצא ברשות הרבים.

- נדון בקושי ובאתגר לקיים את ההלכה.

**לדוגמה:** מהו הקושי לקיים את ההלכה? האם קרה לכם מקרה דומה? מה סייע לכם להתגבר ולקיים את ההלכה?

- נקשר לאיזו גדר הלכה קשור המקרה (מי, מתי, היכן, איך).

**לדוגמה:** המקרה קשור למקום - דין מוקצה ברשות הרבים.

נאתר בכותרות המשנה בספר 'הלכות והליכות' מהי הכותרת המתאימה למקרה.

**לדוגמה:** טלטול חפץ ברשות הרבים (אין בסיפור הוצאה לרשות הרבים אלא שנקרע העירוב כשהיו כבר ברשות הרבים עם החפצים.

- נזהה את הסעיף העוסק בהלכה.

**לדוגמה:** הלכות והליכות, חלק ב', פרק כא סעיף יב עוסק באיסור טלטול ברשות הרבים, ובהערה בסעיף יג מובא פתרון לטלטול חפץ ברשות הרבים: מותר לעמוד אחד ליד השני וכל אחד יעביר את הסידור לשני הנמצא פחות מארבע אמות לידו וכך יעבירו אותו עד לבית.

- נצטט את המילים מהסעיף המוכיחות את ההלכה.

**לדוגמה:** "מותר לאדם לעקור חפת מרשות הרבים ולתת אותו לחברו שאצלו בתוך ארבע אמות, וחברו ייתן לחברו שאצלו".

**- נציע כמה תשובות שמתוכן יבחרו התלמידים את התשובה הנכונה:**

**לדוגמה:**

מותר לטלטל כיוון שלא מוציאים מרשות היחיד לרשות הרבים.

מותר להעביר את הסידור מאחד לשני וכל אחד יטלטל פחות מארבע אמות.

צריך להניח את הסידורים במקום סתר ברחוב ולקחתם במוצאי שבת.